

Megjelenik a lap **Temesvárott** minden **kedden**.

Előfizetési díj akár helyben, akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp.
Fél évre 3 ft. pp.

A helybeli előfizetők a lap házhozordásáért rendelést tehetnek a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros, bécsi utca 69. szám, első emelet.

DELEJTÜ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Előfizetni helyben a szerkesztőségnél, vagy a helybeli könyvkereskedésekben; vidéken minden cs. kir. postahivatalnál a szerkesztőséghez utasítandó bérmentes levelekben.

Hirdetések minden közhasználatban lévő nyelven fölvetetnek. A beíratásért minden három hasábos egyes sorért 4 p. krajcárnyi díj számíthatik.

Kiadó hivatal: belváros, elnöki utca 62. szám Heil Adolf könyvnyomdázó intézetében.

Kedd, november 2. 1858.

18. szám.

Első évi folyam.

Valjon mit jelent a most uralkodó Donati-üstökös?

A rendkívüli csillagok, köz vélemény szerint, vést szoktak jelenteni, szenvedésbe ejteni a világ egyéb tárgyait. Már maga Diophanes úgy vélekedett: sub signo cometæ certa est dimicatio martis et mortis. — Gróf Nádasdy Pál Fogaras földének ura s Vas vármegyének főispánja és Amade Mihály Posony vármegye alispánja, a csillagászatnak nagy barátjai lévén, Péchy Lukács az esztergami egyház ügynökével mint az 1578-tól 1604-ig Magyarország híres csillagászával folytonos értekezésben állottak, eszmecseréléseik leginkább a főcsillagok incselgő aspectusai körül forogtak. Heves vitatkozások közben Péchy Lukács, a ki ebbeli eszméket már is az általa Krakkóban, Nagyszombatban és Keresztúrott, ez utolsó helyütt Farkas Imre akkori könyvnyomdájában magyar nyelvben kiadott kalendáriumokban a magyar közönséggel közölte, a nevezett két velélytársa által oda vala felszólítva: hogy ama balvéleményes állítását mintha az égi testek rendkívüli alakja s változtatása előfordulásából bizonyos vést kellessék következtetni, névszerint pedig hadat, tüzbeli pusztítást, halált sat. főleg a jejedelmek s nagy urak körében? természet tudományi szabályok alapján bizonyítaná be. Péchy Lukács e kérdés megoldásával a phisikai indokolásokban nem egészen bizván, azt hogy a rendkívüli csillagok s más láthatári-tünemények közönségesen vésszel jártak, történelmi adatokkal támogatni iparkodott, e következő írott feleletében:

„A feo Planetáknak conjunctioi es a Cometáknak aspectusai mindenkor gonoszak es veszesek valanak:

1097. evben pinkesd hava 15 nap. len oppositio solis et martis, az keresztienek Jerusalem fele valo institualt utban Niceai varost megszalvan 50 napra megvevek, az hol Solymannak Török Chaszarnak hazas tarsat ket gyermekivel talaltak, azokat mindgarast romai Chaszarnak Henrico 4 küdek.

1099 lenn oppositio saturni et martis, s ekkor az keresztienek az Töröktul vizzha nyertek Jerusalem varosat.

1099 ilyen constellatio van Z. Jakab hava 29

napián, — kichin keresztien sereg által az Isten Ascalon varas alat az Saracenusokban 100,000 levagata.

1185. Pinkesd hava 1 napián azonkeppen ilyen constellatio alat. Aeon varos alat az Assiriabeli Sultant Templariusok megverek.

1229 Quadratus solis et martis ismeg Saturni es az Marsnak, azonkepen conjunctio Saturni es Marsnak tertent, — akkor Böjt mas havanak 25 napián Fridericus Romai Chaszar mivelhogy az Assiriái Sultantul sok varasokat es Jerusalem varosat elnyerte azert oth az kiralysagra felemeltetik.

1309 Z. Jakab hava 15 napián len oppositio solis et martis, s tertent hogy Hospitalarii Z. Joannis ordinis Rhodus szigetét Töröktől elnyerek, onnan hivatnak Rhodii equites.

1456 Z. Jakab havanak napián len ilyen oppositio, es Huniadi Janos Nandor feyervar alatt megvere Török Chaszart Mahometet, melly ő magais mynt megsebesult ugy szaladot el.

1474 Z. Jakab hava 15 napián ismegh ilyen oppositio martis et solis, s megszala Szlimanus Török Chaszarnak vezere Nandorfejer varat 100,000 Törökkel, de oth hagyvan 10000, el ment aloa nagy szegen valassal.

1476 kis aszszony havanak 17 napián tertent oppositio saturni et jovis ismeg az Napnak Saturnusnak es Marsnak, arra mindgyart Török Chaszarnak hada Moldvaba minth dühös marha be essek, de az Ur Isten azokat az Istvan Moldvai Vajda által meg vere ugy hogy az mely fegyvertul maradt vala, Duna viziben az megholt.

1480 Pinkesd hava 23 napián len oppositio solis et martis, es Mahomet Török Chaszar meg szalia Rhodus varosat, 3 holnap alatta feküven, az nepeből 3000 oth veszven, el mene aloa.

1499 Conjunctio lön Jovis et martis es oppositio saturni et solis abban Z. Andras havanak 25 napián Török Chaszarnak hada havas alföldre be jöt vala rablani, de azokban az Vr Isten fegyver nélkül hideggel 40000 meg öle. Ismeg Olahok budosokban 10000 le vaganak.

1533 Illyen fogyatkozás tertent, abban pestis sok helyyeken Nemeth orszagban regnalt. Anglia Orszag hamar Papatul el valuan tellyessegessen ő neki valet

monda. Ismeg akkor mind Z. havaban Niderlandban iszoniu nagy föld indulas len, sok hellieken az epületben nagy kart tett.

1529 Conjunctio lön mellyben oppositio martis et solis tertent, ismeg Jovis et martis akkor Z. Mihály hava 26 napan Török Chaszar Solimanus Bech varasat megszalla, de vegtere szegyent valla, es nyolcz ezer embert hadabal oth hagyvan elpironkodek, mert igen felfuvalkodott vala mely kiteczik az ő verseiből az hol így ír:

Fata monent, stellaeque docent aviumque volatus
Totius subito malleus orbis ero,
Roma diu titubans magnis erroribus acta
Decidet et mundi desinet esse caput.

1535 len ilyen constellatio, melly után hamar Carolus V. Romai Chaszar nem messze Thunis varasatul Barbarosával Török Chaszarnak tengeren valo tolvai-aval megütkezek, kinek más fél száaz ezer embere vala es azt megfutamtata. Thunis varasat megrabla, nepet bene levagata 20000 keresztien rabot megsza- badita.

1559 Bojt mas havanak 10 napan oppositio saturni et martis a bika es skorpio jegyben tertent, ez utan hamar Zakolcza varos mindenestul megege. Es Albertus a Lasco Despotot Moldvai Vaydasagra bevive. Az kegyetlen Sandort peng kiüzé Z. Andras hava 18 napan.

1566 ismeg len ilyen oppositio saturni et martis az oroszlan jegyben, mellyben az Budai Bassa Pallata vara alol meg ijedven Györből futt kiküldött szekerekkel, oth hagyvan elpirokodek. Török Chaszar peng Szigetet megveve.

1571 Z. Mihály havanak 7 napan len egyszer- smind conjunctio martis et solis ismeg jovis et martis, abban Johan Don Austria Enzoar sziget mellett az tengeren megvere Török Chaszarnak vezeret Ali Basat, őmagat is meg foga, melly mindgyarast igerte vala szabadulasaert sarczot adni 20000 forintot, de heaba, mert ő maga Johan Don feiet veve es hoszu kopiara figeszte, 25000 holt testet haiokon talala, 13000 keresztien rabot szabaditta, 130 galiyat az mely el nem merült vala gazdag kinchel tulek elnyerte.

Ismeg 1598 kis Aszszony havanak 6 napan hasonlo aspectus, — es mindyart ez uton mirigy halal Magyar Orszagban, Austriaban, Morvaban regnalt etc. Es kis Asszony havanak 10 napan Hispaniai II. Philip kiraly hala meg. Es hamar az ő halala vtan Spaniorok az nagy Admirant joszagaban vagy minth Gijih Westfalba beessenek es nagy kart tenek. Es meg Keresztes mellett Maximilian Herczeg Török Chaszart megharczolta etc.

Megent 1594 tertent Quadratus saturni et martis, ismeg jovis et martis Z. Györg hava 23 nap es erre Budai Török 15000 Hatvannak segetsegre jut vala, de az Vr Isten a keresztien vitezek által vtet megszegyente es megvere. Ezen az napon ilyen Quadratus alatt

Anno 624 meg vere Heraclitus Romai Chaszar Saracenusokat az kik ő ellene Persiaknak segitsegekre iutenek vala, es Thebarnai Varast is megveve.

Ismeg 1598 ilyen constellatio len es hamar Dominica Quasimodogeniti chudakepen es kis ezköz által az Vr Isten meg nita Györi Varasanak kapuit, és eppen ki irta Mahometnek tisztelőit, az hol 400 keresztien rab szabadula meg. S ez feleletul legyen valamint az eg nyilatkozik. „Peechi Lukacs.“

Ha Péchy Lukács eme kisebbszerű égi tüneményeknek oly hatályos varázs erőt tulajdonított, miket jövendőlend vala már ma a Donati üstökös-csillag mellett? melynek pályautja 2101 évre terjed, s legutólszor Nagy Sándor korában volt látható s csak Nagy Károly idejében érte el legnagyobb távolkörét a naptól, minek sugárfark hossza october 6-kán öt millio német mértföld, távolsága a naptól 12 millio mértföld — october 9-dikig pedig 13 millio mértföldig növekedett, — ellenben a földtől való távolsága october 1-jén 14 millio mértföldet tett, s ez october 9-ig 11 millióra leapadt; — melynek közeledése felöli tavalyi hírek már is oly rettegésbe hozták az egész világot hogy ugyan ennek bekövetkezendő teljes veszte aggodalmi terhe alatt búcsuztunk, dugódtunk s szöktünk egy helyről a másikára — még pedig a mivel osztálybeliek is, sőt tüzbeli pusztításoknak iz tanúi voltunk. Ki nem tudja, mikép Zaiusch galliciai Vadovic kerületi mváros tavalyi julius hó derekán, midőn annak lakosai a cometa vélt összeütközéséből bekövetkezendő világ veszte irányában egybe gyülekezvén krampampulás búcsuzással altatták a részbeni bánkódásaikat, eme búcsuzató szesz lángot vetvén, a vélt világveszte napján egészen elhamvaztatott. Mit kellessék már most az ilyen különböző jelenetek s felfogások t. i. a csillagászi babonás prognostica, — mennyei intés — és tiszta természeti okok felmerülése közepettén a nép megnyugtására hirdetni, leginkább a jelen idő nagy nevű csillagászaink hivatása s lelkiismeretes feladata lehetne, s ezt, miután nincs többé Péchy Lukács a ki babonás felfogása szerint az égitüneményeknek mint a Mindenható varázs csudáinak a magyar nép isten iránti félelmére való alkalmazásával vallásosságot terjeszteni igyekezett, — annál inkább követelhetjük tőlök minthogy az üstökösök babonás magyarázata, helyütt helyütt már éppen a fejedelmi gondoskodást is előidézte. Tudjuk azt hogy a württembergi herceg Eberhard 1665-ben az akkor felmerült s nagy rettegést okozott üstökös megjelenésének okait egy kormányiszéki rendelet által magyaráztatta a népnek, névszerint pedig azon állítás ellenében, hogy az üstökös mint természeti tünemény, nem tisztán természeti okoknak tulajdonitható, hanem isten intő jele az emberek megjavulására, nem áttalván hozzá tenni, hogy a nap s hold fogyatkozásainak is eme feladata volna.

Közli az eredetiből Szontagh Dániel,
Alsó Kubinban.

Kinisy Pál.

(Folytatás.)

Két évvel előbbre menünk, az 1481-iket érintendjük meg.

Az ez évben Kinisynket megillető dolgokról szóljon maga Mátyás. Ő ez időben Austriával foglalkozott, de a törökkel is meggyült baja, különösen Szerviaiban. A harc eredményéről az egri érseket a következőkben tudatja: A hadjárat fővezérsége Kinisy Pálra bízott. Mindszenthó 2-án, mely péntekre esék, 32000 fegyveressel Temesvárról kiindult s Szervia felé vette útját; menetközben egy szerencsétlen eset fordult elő:

Tökölyi Endre ugyanis és Miklós 100 lovassal utra kelvén 400 keményen fegyverzett ozmán csapatot körülvételezett, s kilenc órától kezdve egész napal-konyatig véresen harcoltak. Az egyenetlen csatában a töröknek legnagyobb része elesett, legalább nem volt egy sem, ki sebet nem kapott volna. Tökölyi Miklós két nyíl által kemény sebet kapott, de vérző testének ekkor sem engedett, hanem napestig vitézül harcolt, s szétveretvén a törökök Endrével, ki szintén nagy sebet kapott, visszatért, Miklós sebeiben még az nap meghalt a hősök halálával. Endre szintén nagy sebekben szenved. Lovasaink közül elhunyt 50, s kivéve harmat, szintén mind megsebesültek. — Ezalatt Rozgonyi László Belgrad kapitánya Iskenderrel, ki magát Szervia urának hitegeté, s jó nagy török csapatokkal találkozott, velök csakhamar megütközött, őket megverte, s hirmondóul is alig hagyott hátra néhányat.

Most a Szávához jutottak; itt az ozmanok nagy ellenszegülést tanusítottak, s véres csata keletkezett; azonban 24 hajó csakhamar elfoglaltatott, a sereg egy része levágtatott, más része fogva hurcoltatott Kinisy Pál elé, ki egyet kivéve, mindannyiát ketté vágatta. E csatában leginkább kitüntette magát Jaksics az ifjabb, ki előharcos volt, de valóságos oroszlánként is küzdött. A vajda 1000 emberrel védte magát, Jaksics ezeket szétverte, s midőn a vajda Galambócra várába akart menekülni, ép a vár küszöbénél vágta le Jaksics.

A másik oldalon megmeg Rozgonyi L. működött, s az átmenetet oly törhetlen erővel eszközlé ki, hogy mire a had zöme egybesereglett, nem volt, ki ellenállani merészelt volna. Kinisy hadaival ezen elmondott mézszárlás után ugy szólván minden vérontás nélkül jutott el egész Krusolcig; itt 12 napot mulatott, de boszus fegyvereit minden oldalon keményen érezteté. A népek, részint hogy nála ótalmat nyerjenek, részint hogy megszabaduljanak a pusztitástól, önkényt csatlakoztak hozzá tömegestől. Ez uttal mintegy 50000 szerb és 1000 török csatlakozott hozzá, kik vele együtt hazánkba költöztek, s általa jó katonákká képezettek. A nők s gyermekék szinte követték a menekvőket, s nevezetes zsákmányokkal gazdagíták hazánkat. — Mint látjuk, az ez évi hadjárat szintén nem csekély hasznót és dicsőséget nemzett Mátyásnak és Kinisynek.

A muselmanok által vallott kudarc, mint előre is gondolható, nem maradt torlatlan.

Következett évben Szemendria ismét véres küzdelemnek lön színhelye. A török ugyanis boszut akarván állani: tekintélyes lovas seregeket hajtott egybe. Még nem kellett félni; Mátyás is élt, Kinisy neve is ismert és rettegett vala. Az ozmanok már betörték, Kinisy utban volt; az előcsapatok Beeskereknél találkoztak, az első üdvszó is kardcsörrenés vala. A mozlimok igen hamar megfutottak, az üldöző magyar lovasok karjai pedig igen nyulósak voltak, s így az első találkozásakor is számosan elestek. Most a győztesek előbb és előbbre nyomultak, mignem a hadtestek találkoztak, s makacs viaskodás fejlett ki. Kinisy nem szokott visszaretteni, győzni pedig tudott is szokott is; megmeg két kardot ránt, s orkankint pusztit az ozman csapatokban. A diadal miéink részére dőlt, az ellenség házáig üzetett, miután 3000-nek koponyája bezuzatott. A miéink vesztettek 500-at. A zsákmány egy része a királyhoz küldetett, a másik megosztatott: az elfogott zászlók a nyert diadal emlékére az egyházakban tűzettek föl. Ez volt az utolsó diadal, melyet Kinisy Mátyás életében vivott.

Mátyás halála után vége lön a magyar dicsőségnek, elhunytával pártviszályok és undok érdekek faggaták az országot. A fény, mely eddig dicsőségtestvérevel oly tiszta derűben mosolygott, mintha a jövőbe tekintve megszegyenelte volna magát, gyászlepelbe burkolódzott. A hódító, az ellenverő nemzet piszkos érdekvadásszá aljasult, szóval minden megváltozott. Alatta nyitva volt számára mindenkinek hősi tettek, ész vagy tudomány után fényes állást nyerni, sőt maga is fölkereste embereit. Magyar B. a két Zokolyi, Kinisy, Dóczy, Csupor s egyebek csak Mátyás alatt szerezhettek fényt, hatalmat, dicsőséget. Utána minden; ezek is megváltoztak.

Azt a nagy szellemet — mond Jókay — mely jót tudott alkotni a roszból, egy ifju öröklé, kit neveztek Corvinus Jánosnak. A nagy Mátyás fia volt ő, ez idő szerint 22 éves ifju; oly hős, oly eszes, és oly nemes szivü, mint apja, mint nagyapja, mint a Corvinusok valamennyien.

Apjának szemefénye, a hadsereg bálványja volt ő. Mielőtt meghalt a nagy király, oda hivatta magához országa nagyjait, mind, mind kiket ő emelt hatalomra porból, a semmiből, megesketé őket, hogy holta után fia homlokára teendik a koronát.

Mire ez erős eskü?

(Folytatás következik.)

Levelezések.

A Rajnamellékről. Wiesbadenből a vasuton Mainzba menvén, a német szövetség ezen 38,000 lakost számláló erősségével szemközt, Castelben, a Rajna és a Majna összefolyásához közel, épített hidfőnél, mely a két partot összeköti és védelmezi, leszállottam, s az 1666' hosszúságú hajóhidon át, céломhoz jutottam. Els

utam a hajdani Moguntia, romai gyarmat, később egyházi választó fejedelemség legnevezetesebb építményéhez, a 978 megkezdett, és mindgyárt beszentelése napján vigyázatlanságból, később pedig többször is leégett, és ismét fölépített, végre a legutóbbi francia háborúban, ékességétől megfosztott Domhoz vezetett. Belől a tágas templomot, mely, minthogy rajta különféle korokban dolgoztak, az építészek tanulmányainak kedves tárgyat szolgáltat; számos sir- és emlékkövek diszesítik, a legrégibb időktől egész a legújabbig. Figyelmemet, különösen a Kreuzgangban egy régi faragvány hívta föl, mely azon jelenetet ábrázolja, midőn a mainzi polgárok, láncsal nyakukban, Balduin érsek elé mennek, és az egyházi és birodalmi átoktól fölloldoztatnak. Az alatta levő irás tartalma következő:

Ex Horto P. P. Capucinorum Mogunt. Translatum St. 1832. Et Heic Positum Mense Sept. 1839. Exstitit Olim Hic Lapis in Muro Portae S. Albani. Positus Fuit In Memoriam Reconciliationis Cleri Mog. Cum Civitate Moguntina. Vides Ibi Archiepiscopum Mog. Balduinum V. Henricum Et Ludovicum Regem, Cives Ab Excommunicatione Et Banno Imperiali Absolventes, Clericos, Monachos, Moniales, Ex Altera Binos Consules, Senatores, Cives. Diruto A. 1662. Toto Aedificio S. Albani, Transportatus Est Cum Statua S. Albani Ad P. P. Capucinos, Et Insertus Muro Horti Prope Portulam Verus Die Hundsgasse. 1332.

Találtam még több érdekes fölíratokat, különösen Nagy Károly császár nejének, Fastradának, s azután Meister Heinrich Frauenlobnak siremlékén; de arra már nem volt elegendő időm, hogy mindezeket lemásolhattam volna. Így is már rám zárták az ajtót, midőn a fentebbi emlék kövön betűztem. Pedig bizony nem lett volna kedvem ezen magános siresarnokban, egész nap a halottakkal mulatni, s az egerekkel együtt ebédelni. Tehát sietve zörgeték, és még szerencsémre meghallották kopogásomat. Innen fölmenék a toronyba; honnan a legszebb kilátás nyílik az egész vidékre és városra. Általában én igen szeretem a magas helyeket; és azt ajánlom mindenkinek, hogy ha idegen helyen, valamely város vagy vidék tiszta képét akarja birni emlékében, keresse föl az ilyen helyeket. Velencét soha sem fogja igazán ismerni, a ki San Marco tornyán nem volt; sem a milanoi „*Mariae Nascenti*“ székesegyházat, ha annak tetejéről, az alatta fekvő torony és szoborerdőre (ötödfél ezer) le nem nézett. A kilátás itt is bőven megjutalmazá fáradságomat, és fölühaladta azon díjat, melyet ilyenkor a toronyörnek, illetőleg ciceronenak, adni szokás.

A domból a cittadellába, — mert Mainz a német-szövetség legerősebb védműveinek egyike, — siettem, az ugynevezett Eigelsteint vagy Adlersteint megtekintendő; melyet Augustus császár mostohá fiának, és Mainz alapítójának, a sereg által kedvelt Drususnak, ki itt lováról leesvén, életét vesztette, emeltek a romai legiók. Ezen torony alakú építmény, mely különben Drususthurmnak is neveztetik, hajdanta magasabb lehetett; de még most is elegendő arra, hogy onnan az ember a

vidéket áttekintse, és különösen stratégiai szempontból nevezetes.

A Drusustoronyból, hova egyébiránt csak a térparancsnokság írott engedelmével juthatni; — a Zahlbacheri vízvezetők (aquaeductus) omladványaihoz iparkodtam; utamba ejtvén Gutenberg emléksobrát. Itt megállottam, míg ezen fölíratot lemásolám;

Az éjszaki oldalon:

Joannem. Gensefleisch.

De. Gutenberg.

Patricium. Moguntinum.

Aere. Per. Totam. Europam. Collecto.

Posuerunt. Cives.

M.DCCCXXXVII.

A déli oldalon:

Artem Quae Graecos Latuit, Latuitque Latinos,
Germani Sollers Extulit Ingenium.

Nunc, Quidquid Veteres Sapiunt, Sapiuntque

Recentes,

Non Sibi, Sed Populis Omnibus Id sapiunt.

Keletről:

Thorvaldsen sculpsit Romae. MDCCCXXXV.

Nyugotról:

Crozatier fudit Parisiis MDCCCXXXVII.

A homlokzaton: Proprietas Moguntiae.

Jeles mű. Gutenberg áll, és kezében tartja a szent írást. Die Bibel gedruckt v. Gutenberg. A bibliáról szólván megjegyzem: miszerint a prot. különösen angol bibliai társulatok, annyira alkalmatlankodnak az embernek ajándékukkal, hogy Németországon alig van fogadó, és a fogadóban szoba, hol az utas számára egy biblia ne lenne föntartva. — Hanem hogy igen messze ne menjünk, a vízvezetők még a romaiaktól származnak, és mint csonka oszlopok emlékeztetnek a régiek nagyságára.

Este, előbb még bejárván a várost, — mely mint aféle régi város, magas házak és keskeny görbe utcákból áll, — elmentem a színházba. Othello dalművet adák. Böhlken a címszerepben szép tehetséget tanúsított; de hangja nincs eléggé kimivelve. Desdemona, Frl. zu Busch, kedves színadi alak. A többiről hallgatok. Egyik másik botrányosan rosszúl énekelt. A színház valamivel nagyobb mint a pesti; de nem szebb. Általában nincs okunk nemzeti színházunk belseje és személyzete miatt a külföld előtt pirulni. Mind a mainzi, mind a kölni, mind a frankfurti, és számos mással kiállja a versenyt, csak elegendő pártfogásban részesüljön. Pados.

Drezda julius hónapban 1858.

(Vége.)

A spanyol származású, de Nápolyban honos, naturalistikus Ribera, a vértanu kínzások nagyhirű festője, a Hübner féle lajstromban 586. sz. egyiptusi Mária nevezete alatti művén szintén szőke nőt ecsetelt. A lajstrom szerint Mária sírja előtt térdel a képen, kit egy angyal halotti lepellel takar. A képtár látogatói közül sokan, kiknek Ribera modora nem tetszik, észrevét-

lenül hagyják ezen művet, s a vele egybekötött történetet nem ismerve, hidegen tovább haladnak mellette. Én a Riberakép szomorú történetét Sternberg után ismerem, iránta érdekléltem, vele szemközt pamlagra ültem és tartosan néztem a holt vászonra, melyhez a festő szomorú története tapadt.

1648 évben Masaniello lázadásának legyőzése után ausztriai Don Juan, atyja 4-ik Fülöp rendeletéből, három ezere kasztíliai katonáival időzött Nápolyban, hogy a szorongatott alkirály támaszául legyen. Ugyan akkor a híres Caravaggio tanítványa Ribera, szülőföldje után lo Spagnoletto Giuseppe szintén Nápolyban lakott, nagy fényűzéssel nyílt házat tartott, és Roza leányában egyetlen gyermekkel birt. Ribera, kisded korában, Balsano bibornok kegyéből felfogott, nevelt, és kiképezett koldus fattyu, később nagyíró művészé s nagyravagyóvá lön. Hírszomja mind azon művésztársai elleneivé tevő, kik akkor a nápolyi alkirály udvarán megfordulva, kegyelt helyzetében vettéltársai lehettek. Életirói szerint Domenichinot, ki idegen létére vele versenyezni merészlett, ő juttatá a halál kezeibe. Uralkodója kegyét arra használta, hogy büszkén uralmat gyakoroljon a vele érintkezők felett. Festményeiben Merigi modora szerint borzadály, s utálat-ébresztő tárgyakat, poklot, vérfagy-laló kinzásokat választja, s ki szent Bertalan szenvedéseit ábrázoló híres művén, a vértanu ellen utolsó haláldőfést intéző hóhér, torzított arcát szemléli, a művészetnek isteni származását egy percig kétségbe hozhatja.

És még is Ribera szíve emberi indulatoknak nem volt egészen elzárva, nem egyedül nagyravagyás, dolyf, férhetlenség fészkelte be magát abba, hanem szeretet is, gyöngéd, forró szeretet egyetlen gyermeke Roza iránt. Ribera kora leghíreseb festője, leánya Nápoly legszebb hölgye volt.

Don Juan látta s megszerette a hölgyet. Ribera éles szemei a herceg közeledéseit észlelék, atyailag óvta leányát a hercegtől, és vele menekülni kész vala; de Roza ezt szükség-telennek találta, atyja aggályait szétoszlátá, s maradtak.

A keces hölgyet végre erőszak, atyja tudtán kívül, a herceg palotájába juttatá. Roza a herceg karjai közül egy éjjel atyjához vissza menekült, és bűnbánó bocsánatért esdeklett. A kétségbe eső atyja megbocsáta, mert hisz egyetlen leányával állott szemben, kit önmaga s élete felett szeretett. Mig Ribera leányával együtt Nápolyból megszökése iránt intézkedett, addig hogy fájdalomtul sujtott kebele némi enyhülést nyerjen, egy nagy festményt alkotott, melyen forró érzülettel saját bűnbánó leányát ecsetelte, azon kisérteties, kétségbe esett helyzetben, melyben a herceg karjaiból szabadulva, éjszaka megjelent volt atyjai lábai előtt. Ezen képet élete s fájdalmai zárkövéül festette. Vezéreszméje volt: hogy a teremtmény vétkes és bűnbánó, hogy bukik és fölemelkedik.

Nem az egyiptusi Mária, hanem a bűnbánó Magdolna alakjában a festő leányát szemléljük a képen, saját tátongó sírja előtt térdelve, midőn egy angyal halotti lepellel takarja. Ezen Magdolnát nem látszatos bűnbánat, vagy fájdalmaival kacérkodás jellemzi, nem keces és bűnbánó oly hölgyet szemlélünk, ki a pokolban született mulatságos óra emlékét édes emlékezetében tartja, hanem a valódi megtérés kétségbeesésével küzdő, s a világ bűneit magától örökre taszító nőalak tűnik fel előttünk. Ribera a mű befejezése után ecsetét, ha kezébe sem veszi többé, nevének ezen egyetlen művében is örök életet biztosított.

De mi történt a kép befejezése után? Kérdezi olvasónk. A szép bűnbánó hölgy másodszer is elraboltatott, vagy igazabban újra elraboltatta magát, s a herceg biztos helyen egy zárda falai közé Palermoba szállítá.

Ribera istenben, hitben és emberekben bizakodását elveszté. Szíve fájdalomában eltűnt az emberek közül örökre, s a nélkül hogy hova létele, vagy halálneme felül, a világ valaha értesült volna.

Ez szomorú története a képnek, mely a drezdai képtárban csüng, és mely 1754 évben a drezdai udvaron volt spanyol követtől vásároltatott.

És most a nőszépség eszményképeinek világi alakjaihoz térve, ez uttal Tizian és Palma Vecchio gyönyörű két Venusáról akarok még szólni. Tizian festménye 209. Palmáé ehez közel 224 sz. a. fordul elő. Tizian Venusa az 1772 évi régi jegyzékben következő cím alatt volt beírva: „2-ik Fülöp spanyol király és signora Laura,“ mi a bécsi régi képtár lajstromnak „hamis liba által megharapott nőjére“ emlékeztet. A fuvolán játszóknak csak nem gyermeki ifúsága, kegyelt páge-t nem pedig férfias uralkodót mutat. Palmát nagybecsű művei után leginkább Velencében tanultam ismerni, s a drezdai képtár a velenceiek érték színvonalán álló, több jeles művet mutathat fel tőle. Igy 222 és 225 sz. alatti Madonnái a velencei hő színezés pompájában ragyognak, s a szép alakoknak annyira élet-hű elevenségét mutatják hogy Palma Vecchio művei, a képtár legjobbjai közé számíthatók. Venusa, Tizianéhoz közel ezzel az egybeazonlítás könnyűvé teszi. Tizian Venusa a világ őszhangzó ítélete szerint, a nőszépség remek eszményképe, a formák nemességében, és carnatio melegségében tökéletesb mint Palmáé, de alakjában tetszelgős, pipere szerekkel ékesített, és zeneszeretettel negélyező hiu, s kacér; Palmáé ellenben pipere ékesítés nélkül, komolyabb, méltóságosabb. Tiziané bár szebb, bájai növelésére segéd eszközöket használ, és minden áron tet-szeni akar; Palmáé a szépség mintájában bár nem annyira sikerült önérdeme, s nem a eszközei segélyével akarja a szépség babérját kiérdemelni. Palma felfogása jobb, csak hogy a forma-nemesség, és lüktető vér által éltetett carnatio felülmulhatlan Tiziánál.

Az idézett művészek mind szökére festik eszményképeiket, mi némi visszatetszést szülhet fekete s barna szépeinknél. Vigasztalásokul legyen azért említve; hogy a festészetnek szint-ugy, mint a művészet többi ágainak bölcsője a költészet, mely tapasztalás szerint a képzelet s ábránd régióiban barangol. Az életvalóság ezen barangolást gyakran meghazudtolja; mert valóban szép nők naponta tűnnek fel, a koromfekete hajuak és szemüek körében. Részemről azon előszeretettel iránt kívántam némi figyelmet ébreszteni, mit első rangú festőművészek keces szöke nők iránt mutatnak.

A felhozottakkal a drezdai képtár műkincsei feletti szemlénk sorozatát ki nem merítettük. Naponta ugyan is magnesi erővel, újra csak azok szemléletére ragadtatunk, s érezzük hogy leírásaink nagy része Drezdában, a képtár nevezetességeinek leend szentelve.

Ormós Zsigmond.

Az új pénzről.

Sokat irtak már a lapok e tárgyról, és még most se tartják feleslegesnek új meg új magyarázatokkal előállani. Tudjuk hogy a pengő pénz darabok értéke november 1-sőtől fogva leszállittatik, úgy hogy a régi huszas nem

35 hanem csak 34 ujkr. fog érni

a régi ezüsttizes	nem	17 $\frac{1}{2}$	hanem	17	"	"	"
" " ezüst hatos	"	10 $\frac{1}{2}$	"	10	"	"	"
" " ezüst ötös	"	8 $\frac{3}{4}$	"	8 $\frac{1}{2}$	"	"	"
" " ezüst garas	"	5 $\frac{1}{2}$	"	5	"	"	"
" " két kros.	"	3 $\frac{1}{2}$	"	3	"	"	"
" " pengő "	"	1 $\frac{3}{4}$	"	1 $\frac{1}{2}$	"	"	"
" " fél pkr.	"	$\frac{7}{8}$	"	$\frac{1}{2}$	"	"	"

Hanem miként olvasóink látják, — azt írja Falk ur a Pesti Naplóban, kinek világos előadását itt átveszük, — az új deválvt érték a törvényben csak új valuta szerint van határozva; régi pénzben történő fizetéseknel mind ezen pénzdarabokat teljes értékük szerint el kellene fogadni.

Már most teszem, nekem 1000 pengőftnyi követelésem van, s én azt adósomtól pengőpénzben akarom behajtani. Ez esetben ő nem köteles többet fizetni, mint három ezer darab huszast. Én pedig tartozásaimat s kiadásaimat új pénzben tartozom leróni, ezen 1000 pft a számítást szerint = 1050 új forinttal; de annyim van-e, midőn követeléseimért 3000 huszast kapok?

Korántsem! A huszas = 34 új kr; tehát 3000 huszas

= 102,000 új krajcár = 1020 új forint, s így 30 főt vesztettem volna.

Ha pedig — mire a törvény teljes jogot ad — november 1-től fogva minden számodásomat új pénzre átteszem; akkor azt mondhatom adósomnak: te 1000 pfttal tartozol; ez annyi mint 1050 új forint; ha van új pénzed, add ide; ha nincs, a régi huszast is elfogadom, de ez csak 34 új kr; az én követeléseim 1000 pft, vagy 1050 új forint, azaz 105,000 krajcár; $\frac{105000}{34} = 3088$ huszas meg 8 új krajcár; tehát adósom 3088 darab huszast és 8 új krajcárt tartozik fizetni, mely összeget aztán mindenütt 1050 új forintért ki lehet adnom.

A régi bankjegy mellett nem veszt az ember, mert ennek 100 frjtát mindenki kénytelen 105 új forintért elfogadni, de csak akkor, ha tartozásom van irányában. Azonban egyszerű kicserélésről még a bécsi bank legujabb tudósítványában sincsen szó és így egyelőre nem tudunk utat kijelölni, melyen a régi bankjegyet újért ki lehetne cserélni, a mire egyébiránt nincs szükség, míg a régi bankjegy kényszerkeletje fenáll s így mindenki köteles e jegyeket teljes értékük szerint elfogadni.

A kicserélés alkalmasint azért nincs megengedve, mert akkor a régi bankjegy mind visszaözönölne a bank felé, pedig az 1, 2 és 5 firtos bankjegyeknek 100 millió erejéig még hosszabb ideig forgalomban kell maradnia, miután új bankjegyekből a tízforintos lesz a legkisebb categoria s a mindennapi forgalom a kisebb jegyeket csak akkor fogja nélkülözhetni, ha elengedő új veretű ezüst fog keringeni — a mi mindenesetre még némi időt fog igénybe venni!

T Á R C A.

Az achemenidák utóda.

Irtá

T h ö b e y.

(Folytatás.)

Köszönöm perzsák, szólt Ardesir; reményem hogy Ormuzd segéljével s a tiétekkel sikerülni fog Iránt felszabadítanom.

Midőn a nap felkelt, a síkságon mindenütt apró, fegyveres csapatokat lehetett látni, melyek gyorsan közelegtek Kurusgerdhez.

Pár nap múlva megérkezett Orontabates barátaival; ezek mintegy négy ezer lovast vezettek magokkal. Egy hét múlva harminc ezer harcost számlált Ardesir serege.

Ez alatt azonban Orofernes, a perzsi satrapa, is összeszedte seregeit s a lázadók ellen vonult.

A két sereg összecsapott; Orofernes legyőzetett és elfogatott s egész tábori készlete a lázadók kezébe esett és a győztesek diadallal vonultak be Persépolisba, mely kardcsapás nélkül adta meg magát.

E hír villanyütésként hatotta át egész Iránt s most tizeszer gyorsasággal szaporodott Ardesir serege.

Most már nem volt túlmerészség hogy Ardesir Ktesiphon felé vezeté seregét, ellenségét saját fővárosában felkeresendő.

* * *

Az Arzaces-szobor fejében lévő szobácskában három hölgy ült. E hölgyek, a szobor szemüregéi által képezett ablakok párkányaira dölve, éber figyelemmel tekintettek a

dél felé elterülő síkságra, melynek zöld bársonyát ezüst szalagként választá két részre a Tigris.

Nézzed hercegnő, nézzed, szólt a hölgyek egyike, most mozogni kezdenek a perzsa táborban. A közepén lévő, pompás sátor előtti térre hófehér mént vezetnek, a sátorból arany páncélos lovag lép ki; sisakját korona veszi körül.

Az Ardesir, mondá élénken a hercegnőnek szólított hölgy s vonásain a mély fájdalmat s levertséget egy percere örömmosoly s lelkesedés válták fel.

E hölgy, ki mint gyaníthattuk nem volt más mint Parmys, most fél testtel kihajolva az ablakból s szeméit szüntelen egy pontra függesztve tekintett ki.

A vizsgálódó hölgyek szemei előtt érdekes látvány tárult el: Ktesiphon falaitól alig egy negyedrészt paraszangnyi távolságban, a Tigris bal partján két tábor feküdt egymással szemközt; a közelebb lévő Artabanusé, a másik Ardesiré s a lázadóké volt.

Nem sokára élénk sürgés forgás lett észrevehetővé a táborokban. Ardesir Bérántól, Orontabatestől s több perzsa főurtól követve és segélve, lovagolt majd ide majd oda, parancsokat osztogatva az ezredesnek s tiszteknek. Most lehet látni mint bontakozik ki a tömegeből egyik hadsor után a másik. A rendetlen tömeg alig egy óra lefolyta alatt szép csatarenddé fejtett. Középen a lovasság foglalt helyet, mely Ardesirt és kíséretét vevé körül. A lovasságtól jobbra balra hadi szekerek állottak. A csatarend két szárnyát gyalogság képezé, melyek első két sora lándzsásokból, a harmadik íjjászokból állott; e három sornál jóval hátrább állott a negyedik, melyet parittyások képeztek. Ardesir seregében a gyalogság majd tizszerte nagyobb számmal volt mint a lovasság. Ellenben a parth sereg legnagyobb részét lovasság képezé. Artabanus tehát csekély számú gyalogságát, tömött négyeszetet képeztetve állítá szembe a perzsa lovassággal. Lovasait pedig a szárnyakra a perzsa gyalogokkal szemközt állítá fel.

Most jel adatott. A kürtök harsogtak s a dobok pörögtek. A parthok, csatakiáltásokat hangoztatva vágatának előre. Néhány pillanat múlva lőtávolságban voltak a perzsáktól. Ekkor a századosok jelszavára féltérde ereszkedett a lándzsások első sora, míg a második erősen meghajlott, szabad működést engedve a hátul álló ijászoknak. Ezek most felvonták íveiket s néhány pillanat múlva a nyilak fellege borítá a parthokat. Ugyanekkor a hátul álló parittyások is elbocsáták zúgó fegyvereiket és a perzsa lándzsások fejei felett magosan elrepülő golyók, záporoként omlottak a megremült ellenségre.

A perzsa ijászok és parittyások híresek voltak az ó világban. Ügyességök most sem téveszté hatását: A parthok, látva az iszonyú pusztítást melyet köztök az ellenség löfegyverei tettek, megfordíták lovaikat és eszeveszetten futottak. Ezzel el volt döntve a csata; a parthok ereje lovasságukban feküdt, s ez megvolt semmisítve. A gyalogság nem tartható magát.

Artabanus körülveve udvaroncaitól, kik közt Bassakes is jelen volt, táborából nézte a csatát, minthogy lealázódásnak tartotta volna, lázadók elleni harcban résztvenni. De midőn serege megveretését látá, dühében elfelejté büszkeségét.

Meg fogom magamat alázni és sajátkezüleg ölelendem meg azt a gaz szolgát ki Perzsia királyának meri magát nevezni, hörgé Artabanus s lovára vetve magát, udvaroncaival a csataterre vágatott, mely ekkor már futó parthokkal volt ellepve.

Bassakes nem követé a királyt.

Gyóztél Ardesir, mormogá fogai közt az eunuch, a trón tiéd lesz, de szeretőd nem; erre esküszöm!

Bassakes még néhány percig figyelemmel kíséré az eseményeket, de csakhamar meggyőződött hogy a csata megnyerhetésére nincs több remény s ekkor megfordítá lovát s gyorsan távozott Ktesiphon felé.

Ardesir még a csata előtt kiadta harcosainak a parancsot hogy Artabanus életét kiméeljék, mert nem akart kedvese rokonának gyilkosává lenni s dacára a gyűlöletnek melyel a perzsa nép ez uralkodó iránt viseltetett, királyhoz illő állásban szándékozta őt tartani.

A csatater közepén találkozott Artabanus udvaroncokból álló csapata a perzsa lovassággal. A parth király nem tekintve az ellenség aránytalanul nagyobb számát, bátran neki vágatott maroknyi népével, Ardesir lovasainak.

A parth pohárnokok s ajtónállók bátran küzdöttek, de a túlnyomó ellenség csakhamar körülvevé őket s rövid idő alatt egytől egyik elhullottak, s Artabanus magában maradt.

Add meg magadat Artabanus, szólott ekkor Ardesir egész közel oda lovagolva a királyhoz.

Egy kardesapás, melyet Ardesir kerek pajszával fogott fel, volt Artabanus feleletje. Erre a körülállók a parthra akartak rohanni, de Ardesir intésére visszavonultak.

Most párviadal kezdődött a két király közt. Artabanus dühös csapásai iszonyú gyorsasággal követék egymást, de Ardesir hidegvérrel fogta fel azokat és sokáig csak védőleg tartá magát, bár többször lett volna alkalma, dühében vigyázatlan ellenfelének hibáit sikerrel felhasználni; de kimélni akarta leendő sogaát.

Vívás közben elveszté Artabanus gyönyörűen himzett palástját, mely a királyi méltóság jele volt. A pompás öltönydarab a földbe tapostatott a tomboló paripák által.

Annál jobb, mondá Artabanus, legalább nem akadályoz a vívásban.

Végre Ardesir fáradni érzé karját s véget akarván vetni a küzdelemnek, egy ügyes csapással kivágta ellenfelének kezéből a kardot, mely most zúgva hasítá át a levegőt s a vivóktól húsz lépésnyire, csörömpölve hullott a földre.

Add meg magadat Artabanus, szólott Ardesir, kardját tokjába eresztve.

De az ádáz parth gyorsan leoldá oldaláról csatabárdját

s mielőtt Ardesir, ki nagylelkűségeért nem várt ily hálát, akadályozhatta volna, egy iszonyú csapást mért az ifjú hős fejére. Ardesir sisakja két darabban hullott le, de feje sérteflen maradt. Erre a körülállók Artabanusra rohantak de ez megfordítá lovát s miután két utját álló perzsát levágott, elvágatott Ktesiphon legközelebb lévő kapujának irányában, melynek vonóhidja még leeresztve állott.

(Vége következik.)

Irodalom és művészet.

† A magyar academia történettudományi osztály ülése október 25. Elnök b. Eötvös József. Az ülés megnyitásával, mindenek előtt azon előleges intézkedések megtételének szüksége jött kérdésbe, melyek a kilátásban levő s remélhetőleg legközelebb megtartandó nagygyűlés ünnepélyességéhez s téendőhöz kívántatnak. E végből a szakosztályok kiküldettek s megbizattak, miszerint a saját kebelükben megüresedett helyek betöltésére megválasztandó tagokat hozzanak javaslatba, valamint egyszersmind készítsenek véleményezéseket a kiosztandó s már régiebb idők óta összesommásodott pályadíjak kiosztásáról és a pályakérdésekről kitéendő szaktárgyokról. Főlemittetett ezután, hogy idős Mándi Péter, legközelebb megjelent ily című munkáját „A magyar nyelv eredete és előnyei,” — az akademiának sziveskedett ajándékozni. Elfogadtatott, s elárusítása iránt intézkedés tétetett. Toldy Ferenc titkár jelenté s előszámlálá a külföldi tudományos testületektől beküldött munkákat. Ezek közül különösen említésre méltó a britt geológiai intézet küldeménye 97. atlanti s 78. közönséges alaku földabrosszal. Indítványozza, miszerint azon tudományos intézeteknek, melyekkel a magyar academia ily előnyös csereviszonyban áll, hasonlóképp küldessenek meg az akademia kiadásai s egyéb jelesb magyar munkák, — nevezetesen Szabó József geológiai munkája. Elfogadtatott. Ezután bemutatja a londoni földirati s a portugali akademiától érkezett becses könyvküldeményt „Monumenta“ cím alatt. Olvas egy levelet a krakói tudós társaságtól, melyből kitünik, hogy ezen jeles akademia még létezik s a magyar akademiától ajánlott csereviszonynak nagyon örvend. Megemlíti, hogy a magánosok közül kik küldtek be könyveket az akademiának. Előszámlálja azon kötelmi példányokat, melyek a pesti rendőrség útján s a nyomdák által beküldettek. A kéziratgyűjtemény Kazinczy Ferencnek gr. Gyulay Zsuzsannához írt leveleivel szaporodott. Bemutatja ezekután szintén Toldy Henszelmann Imre jeles archaeologunktól azon képek festett mását, melyeket ő legközelebb a kassai cathedral oldalfalának vakolata alatt talált, s mely képeket pesti művész Weber ur lerajzolván, s kiszínezvén, jelen alkalommal az akademiának ajándékozott. Végre ugyancsak Toldy F. titoknok ur egy jól kidolgozott történelmi értekezést olvasott föl Szilágyi Sándortól az 1588-ban tartott megyeyesi országgyűlésről.

B. P. H.

Heti szemle.

— Az új pénz szerinti postadíjak. 1) Helybeli levélzállításdíj 16 latig 2 pkr. helyett 3 ujkracár. — 2) Levélviteldíj minden lattól az első 10 mérföldön belül 3 pkr. helyett 5 ujkracár; 3) tíz mérföldön felül 20-ig 6 pkr. helyett 10 ujkracár; 4) husz mérföldön felül bármennyig a birodalomban 9 pkr. helyett 15 ujkracár; 5) keresztkötés alatt minden lattól 1 pkr. helyett 2 ujkracár; 6) nem börtmentesített levelektől minden lat utáni pótlékdíj 3 pkr. helyett 5 ujkracár; 7) ajánlatdíj: a) helyben szóló levelektől 3 pkr. helyett 5 ujkr., b) egyik helyből a másikba szólóktól, a távolságra tekintet nélkül, 6 pkr. helyett 10 ujkr.; 8) té-

ritvényért járó díj 6 pkr. helyett 10 ujkr.: 9) nem álladalmi posta hivataloknál kihordásdíj $\frac{1}{2}$ pengőkr. helyett 1 ujkr.; 10) staffeták kiküldési díja: a) Bécsben 20 pkr., helyett 35 ujkr. b) Bécs külvárosában 30 pengőkr. helyett 52 ujkr. c) másutt bárhol 15 pkr. helyett 26 ujkr.; 11) postakiadói fiókért járó díj havonként 1 pft helyett 1 ft. 5 ujkr.; 12) újság-bélyeg száza 1 pft. helyett 1 ft. 5 ujkr.; 13) lapok-mellékleteérti díj száz példányonként 24 pkr. helyett 42 ujkr.; 14) hirlap-kiküldési díj $\frac{1}{2}$ pkr. helyett 1 ujkr.

— Neustadtban Dr. Huber Emil cantoni orvos, egy gyermekhulla boncolásánál kezét megsértvén, vére a test hullájában találtató, ugynevezett hulla méregtől megfenesedvén, néhány nap múlva meghalt.

— Berlinben a Friedrich-Wilhelmstädti színházban magyar táncársaság vendégszerepel, Békefy ur vezetése alatt. Az utóbbi nem más, mint jeles drámai énekesnők, Fridrichné asszonynak férje.

— Gróf Lázár K. a „Kolozsvári közlöny“ 84. számában igen figyelemre méltó felszólalást tesz egy magyar színészi képezde felállítására. Ohajtjuk hogy ezen meleg szavak eredménytelenül el ne hangozzanak.

Temesvári ujdonságok.

* October közepén a kereskedelmi kebelzet gyűlést tartott, melyben az aradi vasut megnyitása azon határozatra adott alkalmat, hogy az erdélyi kereskedés megtartása, és ezentul is Temesváron átvezetésére lépések történjenek. Miután felhozott, hogy az innen Erdélybe vezető országot a legjobb karban van, és az találtatott, hogy az arad-dobrai ut egy nyolcad mértfölddel hosszabb a temesvár-dobrainál, nem hogy ennél rövidebb volna, mint ellenkező részről állítatott, végre az állami vasutársaság képviselői is kijelenték, hogy az utóbbi társaság részéről mérsékeltebb szállítási árak fognak kifizetni, a kívánt cél elérésére elégségesnek találtatott, hogy a postaközlekedésben némi kedvezmények történjenek. Eddig Temesvárról mindennap két személyi fuvar indítatott Erdélybe a postai hivatal által, t. i. reggel a málhaszekér, estve a malleposta. Ezen szállításoknak csak annyi személy vehette hasznát, a mennyi ráfért, a többi kéntelen volt várakozni, vagy más alkalmatosságot keresni. A kereskedési kebelzet tehát indítványozta, hogy a kereskedelmi kamara kéressék fel annak kieszközlésére, hogy az itteni postai hivatalnál mindennap feltétlen személyszállítás történjék Erdélybe, akár csak egy utazó jelentkezik, akár számos; mert csak így remélhető, hogy a ki Erdély és a többi országrészek közt megfordulni akar, Temesvárnak tartand. A kereskedelmi kamara ezen indítványt pártolva aláterjeszté a legm. ministeriumnak, és a m. hó 30-án tartott kamarai ülésben az elnöknek már alkalma volt, egy hozzá a gyűlésbe a kormányzó ur ő exclja által küldött levele nyomán, kijelenteni, hogy a kamara kérelme a ministerium által jóváhagyatván, a feltétlen személyszállítás már november elsején veendi kezdetét.

* Sárközy Ferenc, ki innét Aradra ment, onnan hozzá intézett meghívás következtében megint visszaérkezett városunkba, és kétszer (t. i. m. hó 30-án és 31-én) játszott nyilvános mulatóhelyeken, közönségünk nagy élvezetére.

* October havában a takarékpénztárnál 366 fél berakott 108695 fr. 44 krt. visszafizetések történtek 146 félnek 40063 fr. 1 kr. pp.

* M. h. 28-án helybeli orvosunk Géschmay Jozsef ur, az itteni egészségügyi választmány tagja a tartományi törvényszéknél mint törvényszéki orvos feleskettetett.

* Rabbi Hirsch Dänemark, ki korábbi években Temesrott már kétszer fordult meg, itt van, és alkalmasint nevezetes emlékező tehetségével bemutatni fogja magát. Halljuk hogy a tündelátás mesterségét is kapcsolja előadásaihoz.

* Színházi játékrend. November 3. Rigoletto, opera. 4.

Schicksalsbrüder, színjáték. 5. Der natürliche Sohn, színjáték. 6. Jüdin, opera. 7. Werckmann, bóhozat. 8. Cato von Eisen, vigjáték. 9. Das Testament des grossen Churfürsten, színjáték.

~ A mult heti színi előadások közül mint sikerültet, Das Porträt der Geliebten című Feldmann féle vigjátékot említhetjük. Kevésbé kieligítő volt Werner színjátéka: Meister Friedefahrt und seine Familie. Norma operában Schineck k. a. mint Adalgisa újon szerződötetett tagként lépett föl. Lucrezia Borgia opera előadatása néhány napi időköz után ismételtetett Vajmi szegény ez a repertoire. Grinzweil k. a. a címszerepben fellépvén, közönségünk a vendéget udvariasan élénk tapsokkal fogadta. A megtiszteltetés ezen neme azonban mindinkább fagyott, mennél többet e pesti vendég énekelt. Sem mikát, sem hangalapot, sem tanulmányt, sem éneklési előadást vetünk észre, — a többi mind megvolna, de avval mi meg nem elégszünk. Szombaton, oct. 30. két apró vigjáték adott, és hozzá táncgyveleg Hasenhut ur és Walitzky k. a. által rendezve. Közönségünk ez estve élvezetes órákat talált.

Kereskedelmi hírek.

Szarvas october végén. Városunknak négy országos vására van; melyek közül egy — a Lukácsnapi f. hó 16 és következő napjaiban tartatott meg. Hajdan a szarvasi vásárok nevezetesek voltak, különösen a szarvasmarhára nézve, s nem csak pesti, de külföldi vevők is nem ritkán jelentek meg, és tettek nevezetes vásárlásokat, az árusokra kedvező árak mellett. Szarvas marha, mint hajdan, most is nagyszámmal állítaték ki eladásra, de a jó és nagyszámu vevők, nem úgy mint hajdan, most is észrevehetőleg hiányzanak. Az árusok még szombaton erősen tartották magokat, s ekkor legnagyobb mutalkozott a vételkedv, már vasárnap reggel 10—15% val lejjebb adogáltak egy ugyan azon jószágért. Délután kisé ismét élénkülvén a vételkedv, az árak így állának: Egy pár nagy hizott ökör 150—165 f. kisebb 120—40 f. egy darab hizott tehén 40—50 f., egy darab 3 éves üsző vagy tino 30—35 ft., javított rugott borju 10—13 ft., egy pár jármos ökör erősebb 120—40, gyengébb 90—120, egy darab borjas tehén 32—50 ft., üsző, — borjuval 20—30 ft., egy pár rugott tinó borju 16—22 ft. Birk a szintén nagy számmal; egy pár hizott ürü szörben 8—11 ft. mustra anyabirka 4—5 ft. 30 kr.; öszszel nyirott ürü párja 5—7 ft., anya 4—4 ft. 48 kr. Sertés. — E vásár egyike szokott lenni a hizott, lábön hajtható sertésekre, de most a legroszabbak egyikéül említhető. Egy pár jó erübeli fiatal sertés 32—45 ft., javított malac 12—20 ft. Egészen kihizott sertés kevés volt, de a mi volt, igen szép vala; volt a többek között egy, melyet négy mázsára becsültek, s 78 fra tartották, de hogy elkelt e? nem állíthatom, miután dolgaim más felé vetek igénybe, s figyelemmel nem kísérhetém. — A magló sertések mi ára sem volt; a legszebb öreg kócsákat meglehetett venni 12—16 ftért. A ló sem nagy kelendőségben részesült. — A gabona piac nem volt oly népes, mint más években szokott lenni, minek oka abban rejthet, hogy ára néhány hét óta csökkent, s — nagyon kevés is termett, s különösen azok — a szegénység — kik piacra szokták hordani kevés mennyiségű terményeiket, most ugyszolván mit sem adhatnak el. A szép buzának köble 5—5 ft. 30 kr. kétszeres 4—4 ft. 48 kr. Árpa 2 ft. 48 kr. — 3 ft. Csöves kukorica vékája 20 kr. pp. — Most ugyan már néhány krral emelkednek az árak, a mi egy kis lendületet adott a rég óta pangó kereskedésnek.

Időjárásunk september eleje óta folytonosan száraz; napjaink derültek és melegek. A repcék gondolhatni, silylik e szomorú időjárást; sok helyen a hernyó és veresbogár is nagyban pusztított. De elég most ennyi, gazdasági állapotainkról majd jövőre bővebben.

r. l.

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.